

niet zo mooi.

Onderzoeksrapport 2020

IN HET KORT

60%

van de geteste producten bevatte chemicaliën die de hormoonhuishouding kunnen verstoren

Tegengif doet **onderzoek** naar hormoonverstorende stoffen in verzorgingsproducten

Chemicaliën

Stoffen met hormoonverstorende werking kunnen schadelijk zijn voor de gezondheid, maar zitten wel in allerlei producten die we dagelijks gebruiken. Ze worden bijvoorbeeld verwerkt in elektronica, plastics, voedselverpakkingen en huidverzorgingsproducten. Kinderen blijken al voor hun geboorte te worden blootgesteld aan industriële chemicaliën met een hormoonverstorende werking. Bij een recent onderzoek van de Universiteit Utrecht werden deze **chemicaliën in vruchtwater** aangetroffen.

Functie

De onderzoekers vonden onder andere Bisfenol A (BPA), dat wordt gebruikt bij de productie van plastics, en PFAS, stoffen die worden gebruikt om producten vet- en waterafstotend te maken. Ook werden stoffen aangetroffen die als conserveringsmiddel worden toegepast in cosmetica, zoals parabenen en Triclosan.

Vrouwen

Huidverzorgingsproducten zijn een belangrijke bron van blootstelling aan hormoonverstorende stoffen^v. Deze producten worden meer door vrouwen dan door

mannen gebruikt. In de urine van vrouwen zijn dan ook hogere concentraties van deze stoffen teruggevonden^{iv}.

Ons onderzoek

Stichting Tegengif is een organisatie die onderzoek doet naar onze dagelijkse blootstelling aan schadelijke chemicaliën. Zij maakt zich zorgen over het gebruik van hormoonverstorende stoffen in cosmetica. Tegengif heeft daarom een aantal populaire huidverzorgingsproducten onderzocht op aanwezigheid van hormoonverstorende chemicaliën. Conclusie: **60% van**

de producten bevatte chemicaliën die de hormoonhuishouding kunnen verstoren.

Bewustzijn

Tegengif vindt dat hormoonverstorende stoffen niet thuishoren in huidverzorgingsproducten. Zolang er nog geen verbod is op deze stoffen, vinden we het cruciaal dat consumenten weten welke producten hormoonverstorende stoffen bevatten, zodat ze bij aankoop bewust een keuze kunnen maken. Wij vinden dat met name belangrijk voor kwetsbare groepen zoals zwangere vrouwen.

RAPPORT

Wat zijn hormoonverstorende stoffen?

Waarom zijn gezondheidsorganisaties bezorgd?

Wat is het regelgevend kader?

ONDERZOEK

Welke stoffen heeft Tegengif gevonden?

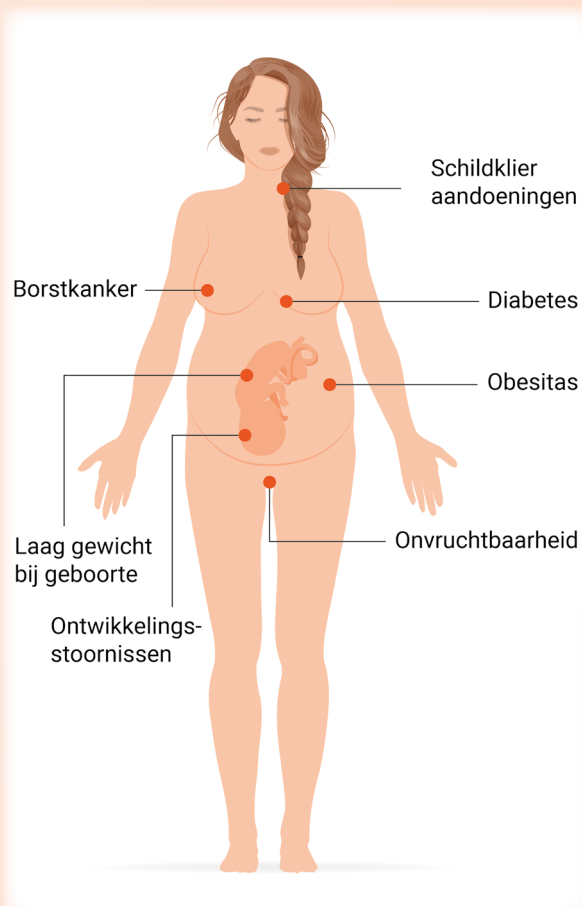
Tips voor consumenten

GEVOLGEN

Waar dragen hormoonverstorende stoffen aan bij

Dage-
lijkse

blootstelling aan
hormoonverstorende
stoffen draagt bij
aan de **hedendaagse
gezondheidsepidi-
mieën**^{xxi}

Definitie

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) is een hormoonverstorende stof een lichaamsvreemde stof die de functie van het hormonale systeem verandert en daardoor gezondheidsschade veroorzaakt in een intact organisme, het nageslacht of een populatie.

Werking

Het hormonale systeem bestaat uit klieren die boodschappers uitscheiden (de hormonen) die een 'boodschap' overbrengen naar cel receptoren. Een goed functionerend hormoonstelsel draagt bij aan de ontwikkeling van de hersenen, de voortplantingsorga-

nen, de stofwisseling en regulering van het lichaamsgewicht. Verstoring van dit systeem kan dus grote gevolgen hebben voor de gezondheid. Negatieve effecten kunnen al optreden bij lage doseringen hormoonverstorende stoffen.

Mondiale dreiging

In 2012 publiceerden de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en het United Nations Environmental Programme (UNEP) het rapport State of the Science of Endocrine Disrupting Chemicals. Hierin noemen zij hormoonverstorende stoffen een 'mondiale dreiging'.

Risico's

Deskundigen van de WHO en de Endocrine Society^{vi} stellen dat hormoonverstorende stoffen ons risico op ernstige gezondheidsaandoeningen verhogen. Deze chemicaliën worden in verband

gebracht met voortplantings- en vruchtbaarheidsproblemen, en hormoongevoelige kankers, zoals borst- en prostaatkanker. Ook neurologische aandoeningen - waaronder autisme en een verlaagd IQ - en veranderingen in de stofwisseling - waaronder obesitas en diabetes - worden in verband gebracht met blootstelling aan hormoonverstorende stoffen.

Zwangerschap

Er zijn vooral zorgen over de blootstelling aan hormoonverstorende stoffen in kwetsbare levensfasen, zoals tijdens de ontwikkeling van de foetus in de baarmoeder en tijdens de vroege kindertijd. Daarom heeft de mondiale koepel van gynaecologen en verloskundigen (FIGO) al in 2015 opgeroepen tot beschermende maatregelen tegen hormoonverstorende stoffen^{vii}.

REGELGEVING

Ruim
800*potentiële
hormoonverstorende
stoffen*

Hoe zijn hormoonverstorende stoffen **gereguleerd?**

Europees

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie zijn er ruim 800 potentiële hormoonverstorende stoffen. De identificatie en regulering van hormoonverstorende stoffen binnen de Europese Unie verloopt bijzonder moeilijk. Zo zijn er tot op heden nog maar 19 chemische stoffen onder de Europese wetgeving gereguleerd vanwege hun hormoonverstorende eigenschappen^{viii}.

Nationaal

Een aantal Europese lidstaten, zoals Dene-

marken, Zweden en Frankrijk, heeft daarom besloten zelf nationale maatregelen te nemen. Denk bijvoorbeeld aan voorlichting voor kwetsbare groepen en een verbod op hormoonverstorende stoffen in voedselverpakkingen.

Verzorgingsproducten

De Europese Cosmeticsverordening moet ervoor zorgen dat de verzorgingsproducten die Europese burgers gebruiken, veilig zijn. Uit een onderzoek dat in opdracht van het Europees Parlement werd gedaan, bleek echter

een wetgevende lacune: in de verordening is niet geregeld hoe om te gaan met hormoonverstorende stoffen in verzorgingsproducten^{ix}.

Resolutie

Het Europees Parlement nam vorig jaar een resolutie aan om de Europese Commissie erop te wijzen dat Europese burgers onvoldoende beschermd zijn tegen hormoonverstorende stoffen. Het EP riep met name op om hormoonverstorende stoffen in cosmetica, voedselverpakkingen en speelgoed beter te reguleren^x.

Belofte

De Europese Commissie lijkt hier nu gehoor aan te geven. Onlangs werd de Chemicals Strategy for Sustainability gepubliceerd, waarin de Europese Commissie de belofte uitspreekt om hormoonverstorende stoffen in consumentenartikelen te gaan verbieden.

ONDERZOEK

BRONNEN

Het Europees Agentschap voor Chemische stoffen - ECHA^{xi}

De Substitute It Now List - SIN list^{xii}

United Nations Environment Programma - UNEP^{xiii}

Europese Commissie - EC^{xiv}

Tegengif deed **onderzoek** naar hormoonverstorende stoffen in verzorgingsproducten

WERKWIJZE

We hebben een selectie gemaakt van verzorgingsproducten die consumenten vrijwel dagelijks gebruiken, zoals handzeep, handcrème, deodorant, bodylotion, lippenbalsem, shampoo en hairstyling. Vervolgens hebben we een selectie gemaakt op basis van populariteit van producten (meest verkocht), en deze producten in de winkel en online aangeschaft.

111 PRODUCTEN

We hebben de ingrediëntenlijsten van 111 populaire verzorgingsproducten geanalyseerd. Vervolgens hebben we bekeken of de stoffen die we op het etiket vonden, door gezaghebbende bronnen als 'hormoonverstorende stof' staan vermeld.

RESULTATEN

We vonden twaalf stoffen die werden aangemerkt als hormoonverstorende stof of potentiële hormoonverstorende stof.: Butylparaben, Propylparaben, Ethylparaben, Methylparaben, BHT (butylated hydroxytoluene), Ethylhexyl Methoxycinnamate en Benzophenone-3 en Benzophenone-4, Butylphenyl Methylpropional, Benzyl salicylate, Octocrylene, Cyclopentasiloxane.

van de geteste producten bevatte één of meer van bovengenoemde stoffen.

IN COSMETICA

Wat doen deze 12 stoffen in cosmetica en waarom zijn er zorgen over?

P Parabenen

I Beschermt tegen oxidatie

UV UV-filter

SSS Geurstof

◆ Zacht gevoel aan haar en huid

Parabenen

gaan de groei van schimmels en bacteriën tegen en worden als conserveermiddel gebruikt

Butylparaben **P**

Classificatie

ECHA: een zeer zorgwekkende stof vanwege haar hormoonverstorende eigenschappen.

SIN-list: de stof gedraagt zich als vrouwelijk geslachtshormoon en kan negatieve effecten hebben op de spermafunctie.

Benzophenone-3 - Oxybenzone **UV**

Classificatie

SIN-list: een hormoonverstorende stof die de werking van het vrouwelijk geslachtshormoon en de schildklier kan verstoren en daarmee samenhangend de prenatale ontwikkeling.

Ethylparaben **P**

Classificatie

UNEP: een potentiële hormoonverstorende stof.

Methylparaben **P**

Classificatie

EC/UNEP: een potentiële hormoonverstorende stof.

Propylparaben **P**

Classificatie

SIN-list: een hormoonverstorende stof met een oestrogene en anti-androgene werking die de spermakwaliteit en de prenatale ontwikkeling negatief kan beïnvloeden.

OMC - Ethylhexyl Methoxycinnamate **UV**

Classificatie

SIN-list: hormoonverstorende stof die de werking van het vrouwelijk geslachtshormoon en de schildklier kan verstoren en hiermee samenhangend de ontwikkeling van de hersenen en de stofwisseling negatief kan beïnvloeden.

BHT **I**

Butylhydroxytolueen

Classificatie

SIN-list: hormoonverstorende eigenschappen. In vivo studies laten zien dat BHT de werking van het schildklierhormoon verstoort. Deze studies laten eveneens negatieve effecten zien op prenatale groei, ontwikkeling en leervermogen.

BMHCA - Butylphenyl Methylpropional **SSS**

Classificatie

EC: een potentiële hormoonverstorende stof.

Cyclopentasiloxane - D5 **◆**

Classificatie

EC: een potentiële hormoonverstorende stof.

ECHA: staat op de zeer zorgwekkende stoffenlijst, omdat de stof zeer persistent dus moeilijk afbreekbaar is.

Benzophenone-4 **UV**

Classificatie

EC: een potentiële hormoonverstorende stof.

Octocrylene **UV**

Classificatie

EC: een potentiële hormoonverstorende stof.

Benzyl salicylate **SSS**

Classificatie

EC: een potentiële hormoonverstorende stof.

Welke hormoonverstorende stoffen vonden we in producten?

		Body lotion	Deodorant	Lipbalsem	Handcrème	Handzeep	Haarstyling	Shampoo
Parabenen	Butylparaben	✓		✓				
	Propylparaben	✓	✓	✓	✓		✓	
	Ethylparaben	✓						
	Methylparaben	✓	✓	✓	✓		✓	
Overige stoffen	OMC - Ethylhexyl Methoxycinnamate			✓	✓		✓	✓
	Benzophenone-3 (Oxybenzone)			✓		✓		
	BHT - Butylhydroxytolueen	✓	✓	✓	✓		✓	✓
	BMHCA - Butylphenyl Methylpropional	✓	✓		✓	✓	✓	✓
	D5 - Cyclopentasiloxane	✓	✓		✓			
	Benzophenone-4					✓	✓	✓
	Octocrylene			✓	✓			
	Benzyl salicylate	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

OPMERKELIJK

Opmerkelijke uitkomsten van het onderzoek

In de 30% van de bodylotions werden parabenen aangetroffen. In twee bodylotions troffen we Butylparaben aan (zeer zorgwekkende stof volgens ECHA).

10%

In 10% van de producten vonden we Ethylhexyl methoxycinnamate. Dit is een hormoonverstorende stof volgens de SIN-list. We vonden deze stof vooral in deodorant.

20%

In 20% van de verzorgingsproducten vonden we de stof BHT een hormoonverstorende stof volgens de SIN-list. We troffen BHT vooral aan in lippenbalsems.

huidcontact

Bodylotions, deodorants en lippenbalsems zorgen voor een langduriger huidcontact met chemische stoffen dan bijvoorbeeld handzeep en shampoo, daarom vinden wij het zorgwekkend dat we juist in de eerste groep relatief veel verschillende stoffen aantreffen. In een aantal populaire bodylotions vonden we zelfs vijf verschillende (potentiële) hormoonverstoorders.

32

Het is opmerkelijk dat we 32 keer parabenen vonden, waaronder Butylparaben - een zeer zorgwekkende stof volgens ECHA - en Propylparaben. Er is al decennia discussie over deze stoffen. Zo staan Butylparaben en Propylparaben al bijna tien jaar als hormoonverstorende stof op de SIN-list.

Hiermee zijn ze exemplarisch voor hoe traag de regulering verloopt en hoe lang consumenten blootstaan aan stoffen die hun gezondheid kunnen schaden. Veel fabrikanten verklaren deze stoffen niet meer te gebruiken en stellen dat ze veilige alternatieven toepassen.

In deze **12 producten** vonden we de meeste stoffen met hormoonverstorende eigenschappen

1

The Body Shop: Strawberry softening gel-lotion

Butylparaben, Propylparaben, Ethylparaben, Methylparaben, Cyclopentasiloxane

2

Dove Nourishing Hand Care Pro Age Hand Cream

Propylparaben, Ethylhexyl Methoxycinnamate, BHT, Cyclopentasiloxane, Methylparaben

3

Victoria's secret Temptation Fragrance lotion

BHT, Methylparaben, Butylphenyl Methylpropional, Propylparaben, Benzyl Salicylate

4

Therme Zen White Lotus body lotion

Methylparaben, Ethylparaben, Butylparaben, Propylparaben, Butylphenyl Methylpropional

5

Dove Nourishing Body Care Essential body lotion for dry skin

Propylparaben, Methylparaben, BHT, Cyclopentasiloxane

6

Vaseline Intensive Care Essential Healing bodylotion

Propylparaben, Methylparaben, Butylphenyl Methylpropional

7

Dove original spray - 1/4 moisturizing cream - 48h deodorant
BHT, Cyclopentasiloxane, Butylphenyl Methylpropional, Benzyl salicylate

8

Therme extra dry: Zen White Lotus roll on
Propylparaben, Methylparaben, Butylphenyl Methylpropional

9

Rexona Biorythm 48h - deodorant spray
BHT, Cyclopentasiloxane, Benzyl salicylate

10

Purol Lippenstick - lippenbalsem
Ethylhexyl Methoxycinnamate, BHT

11

Labello 24 h hydratatie - lipbalsem
Ethylhexyl Methoxycinnamate, BHT

12

Hello Kitty Lippenbalsem aardbei
BHT, Propylparaben, Methylparaben

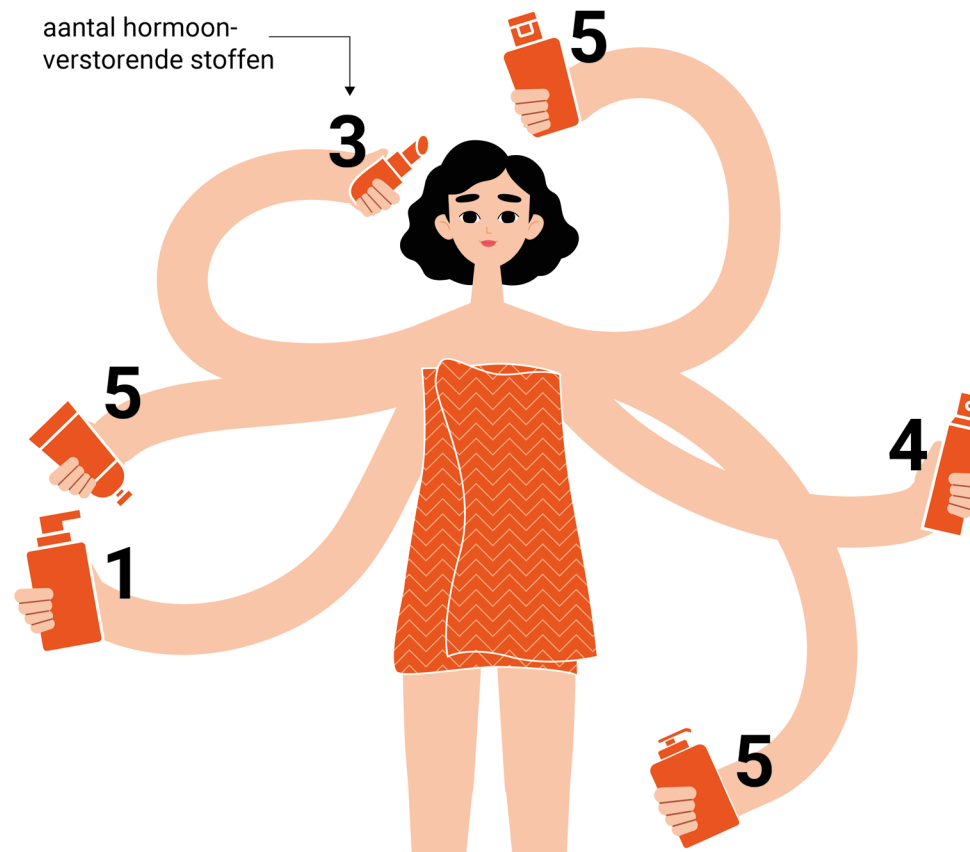
BLOOTSTELLING

Het cocktail-effect

Vaak wordt als argument aangevoerd dat de blootstelling door schadelijke chemische stoffen, vanuit verzorgingsproducten beperkt is omdat er lage doseringen worden gebruikt.

Maar de meeste consumenten gebruiken meerdere verzorgingsproducten per dag. Het is de cumulatieve dagelijkse blootstelling die ons de meeste zorgen baart. Op basis van ons onderzoek hebben wij een inschatting gemaakt van de dagelijkse blootstelling van een consument. Door gebruik van shampoo, bodylotion, deodorant, lippenbalsem, handzeep en handcrème kun je op één dag met 23 hormoonverstorende stoffen in aanraking komen.

Op dit moment wordt er veel onderzoek gedaan naar het zogenoemde 'cocktail-effect' van schadelijke chemische stoffen, waar ieder mens gedurende zijn hele leven aan blootstaat. Omdat we elke dag aan tientallen chemische stoffen blootstaan met diverse effecten, is het moeilijk te voorspellen hoe deze stoffen in combinatie werken.

In totaal krijgt zij **23 keer** hormoonverstorende stoffen binnen.

CONSUMENT

Wat betekent dit voor de consument?

Zwangere vrouwen

Het baart ons zorgen dat zwangere vrouwen via hun cosmetica elke dag blootstaan aan niet één maar meerdere stoffen die het hormoonstelsel kunnen verstoren. Te meer omdat hormoonverstorende stoffen een schadelijke werking kunnen hebben bij een zeer lage dosering.

Waarschuwing

Medische groepen zoals de mondiale koepel van gynaecologen (FIGO) waarschuwen voor prenatale blootstelling aan hormoon-

verstorende stoffen vanwege de schadelijke effecten op het ongeboren kind.

Door lacunes in Europese regelgeving kan de consument er niet op vertrouwen dat verzorgingsproducten die hij dagelijks gebruikt, veilig zijn voor de gezondheid. Het is hoopgevend dat de Europese Commissie in een intentieverklaring heeft aangekondigd dat er een verbod moet komen op hormoonverstorende stoffen in cosmetica. Maar het zal nog wel even duren voor deze stoffen zijn uitgefaseerd.

Voorlichting

Daarom vinden wij het van belang dat consumenten - en met name kwetsbare groepen zoals zwangere vrouwen - beter worden voorgelicht over (potentiële) hormoonverstorende stoffen. Denemarken is hiervoor een inspirerend voorbeeld^{xviii}.

Ook kunnen consumenten zelf hun blootstelling aan hormoonverstorende stoffen via cosmetica terugbrengen. Uit een Amerikaanse studie blijkt dat jonge vrouwen die gedurende drie dagen 'low chemicals' cosmetica

gebruikten, al na drie dagen minder hormoonverstorende stoffen in hun urine hadden^{xix}.

Labels

Hoe weet je nu als consument of je cosmetica hormoonverstorende stoffen bevat?

Consumenten kunnen, net als Tegengif, de labels van hun producten lezen, maar we weten uit ervaring dat dit een tijdrovend proces is. Daarom kun je kiezen voor producten met een Nordic Swan Ecolabel of een EU Ecolabel.

Geurstoffen

Let er bij het kopen van producten op of er parfum of fragrance op het label staat. Vaak zitten in geurstoffen ook weer tal van hormoonverstorende stoffen^{xx}. Daarom

adviseert de Deense overheid vrouwen om geparfumeerde producten te vermijden als ze zwanger zijn.

Microplastic

De focus van het onderzoek van Tegengif ligt op hormoonverstorende stoffen. Toch troffen we ook microplastics en andere stoffen die schadelijk zijn voor het milieu zoals D4 en D5 aan. D4 en D5 staan op de zeer zorgwekkende stoffenlijst van ECHA omdat ze persistent zijn. Producten met Het Nordic Swan Ecolabel mogen geen microplastics, geen (potentiële) hormoonverstorende stoffen en geen D4 en D5 bevatten.

Advies

De Deense overheid adviseert vrouwen om geparfumeerde producten te vermijden als ze zwanger zijn.

111 GETESTE PRODUCTEN

Bodylotions	(potentiële) hormoonverstorende stoffen*	Lippenbalsem	(potentiële) hormoonverstorende stoffen
1. Dove Essential body lotion	✓	1. Disney Lip Smacker Cherry Cobler	
2. The body shop. Strawberry softening gel -lotion	✓	2. Body Shop, Born Lippy	
3. Vaseline intensive care, essential Healing	✓	3. Diddlina Lipbalm	✓
4. Therme Zen White Lotus	✓	4. Minions Lippenbalsem Bob, cola	
5. Love Beauty and Planet. Delicious Glow	✓	5. Kneipp, Elderberry Sheabutter	✓
6. Kneipp body lotion Amandelbloesem		6. Carmex Classic Lippenbalsem	
7. Neutral		7. Disney, Finding Nemo, appel	✓
8. Victoria's Secret. Temptation	✓	8. Purol Lippenstick	✓
9. Garnier Loving Blends		9. Burt's Bees, beeswax lip balm	
10. Care body lotion normal skin (Albert Heijn)		10. Dr. Organic, Virgin Coconut Oil	✓
11. Etos body cream	✓	11. Weleda Skin Food	
12. Nivea Body oil in Lotion. Cherry Blossom		12. Hema pink tinted Lipbalm	✓
13. O'Keeffe's Skin repair		13. Blistex daily lip conditioner	✓
14. Fruit of the earth vitamine E	✓	14. Labello Protect +	✓
15. Nivea Body milk 24 uur onder de douche	✓	15. Maybelline baby Lips	
16. Tabaibaloe Aloe cream	✓	16. O'Keeffe's Lip repair	
17. Nivea Goodbye Cellulite		17. dr. Organic Cherry lip balm	✓
18. Bruno Banani	✓	18. Palmer's coconut Oil lip balm	✓
19. Neo Bio body lotion. Bio Acaibeere		19. dr. Swaab Classic lip care	
20. Weleda body milk Calendula		20. Pretty moisterizing Lipbalm bubble gum	
21. Dove intensive body lotion for a very dry skin	✓	21. Hello Kitty, lippenbalsem aardbei	✓
22. Dove Glowing body lotion	✓	22. Barbie Sparkle, Cherry	✓
		23. Chupa Chups Lip smacker	
		24. Fanta Lip Smacker	
		25. Disney Frozen Lip Smacker	

* Deze lijst geeft weer welke (potentiële) hormoonverstorende stoffen door Tegengif op de ingrediëntenlijst van onderstaande producten werden gevonden. Naast hormoonverstorende stoffen kunnen er ook andere omstreden ingrediënten in de producten zitten zoals microplastics of minerale oliën. Deze stoffen vallen buiten de scope van ons onderzoek en worden niet vermeld. Fabrikanten kunnen de samenstelling van producten in de loop van de tijd veranderen.

111 GETESTEN PRODUCTEN

Handzeep

	(potentiële) hormoonverstorende stoffen
1. Dove verzorgende handzeep	✓
2. Dettol Soft on Skin	
3. Ecover	
4. Kruidvat. Soft & Care Lavender	✓
5. The body shop Tea Tree handwash	✓
6. Jumbo Lavendel handzeep	✓
7. Palmolive kitchen	✓
8. Unicura Ultra	✓
9. Marcel's Green Soap. Patchouli&Cranberry	
10. Etos hygiene soap	
11. AH Care cream hand soap	✓

Handcrème

1. Atrix Intensive	✓
2. Vaseline Advanced Repair	✓
3. Dove Nourishing hand care Pro Age	✓
4. Etos Intensive care	
5. Kneipp Cherry blossom	✓
6. Kamill hand & nagelcrème	✓
7. Therme Zen White Lotus	✓
8. Nivea 3 in 1 anti age Q 10	✓
9. Organic shop Aloe& beeswax	

Deodorant

	(potentiële) hormoonverstorende stoffen
1. Dove Nourishing secrets	✓
2. Nivea Black&White Spray	✓
3. Nivea stress protect spray	
4. Vogue Girl parfum deo cats mini	✓
5. Nivea dry comfort roller	✓
6. Dove original roller moisturizing cream	✓
7. Neutral anti white&yellow marks spray	✓
8. Rexona biorythm spray	✓
9. Therme Extra dry Zen White Lotus roller	✓
10. Therme Thalasso Spray	
11. Adidas 48H Ice Dive spray	✓
12. Dove original spray	✓
13. Odorex 0% 48 uur roller	✓
14. Sanex zero roller	
15. Body shop White musk roller	
16. Sanex dermo sensitive roller	
17. Vogue Pink Flowers spray	✓
18. Rexona cotton dry stick	✓
19. Zwitsal spray deodorant	✓
20. Weleda citrus roller	

111 GETESTEN PRODUCTEN

Hair styling	(potentiële) hormoonverstorende stoffen	Shampoo	(potentiële) hormoonverstorende stoffen
1. John Frieda Frizz Ease Hair spray	✓	1. Palmolive Fris Vitaal Citrus	✓
2. L'Oreal Elnett spray		2. Andrélon intense care&repair	
3. Garnier Fructis Nutricurls spray		3. Sanex Zero	
4. Nivea styling gel extra strong	✓	4. Herbal Essences White Grapefruit	
5. Schwarzkopf Junior styling gellac spray	✓	5. Guhl Cactusvijgolie Shampoo	✓
6. Andrelon Shaper paste kort	✓	6. Syoss Repair shampoo	✓
7. Schwarzkopf Junior wax	✓	7. Elvive Color Vive 3 in 1 Low Shampoo	✓
8. L'Oreal Studio line fix&shinespray	✓	8. OGX Keratin Oil	✓
9. Schwarzkopf Taft shine pommade	✓	9. Oil &Care AH	✓
10. L'Oreal studio line Out of bedcream	✓	10. Schwarzkopf Gliss Kur shampoo	
11. Syoss texture clay		11. Schwarzkopf Gliss Kur Oil Nutritive	✓
		12. Garnier loving blends Kokosmelk& Macadamia	✓
		13. John Frieda Frizz Ease weightless wonder	✓

APPENDIX

- i <https://www.uu.nl/achtergrond/baby-staat-in-baarmoeder-al-bloot-aan-hormoonverstorende-stoffen>
- ii <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2017-0028.pdf>
- iii <https://www.hbm4eu.eu/the-substances/benzophenones/>
- iv <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29317738/>
- v [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608866/IPOL_STU\(2019\)608866_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608866/IPOL_STU(2019)608866_EN.pdf)
- vi <https://www.endocrine.org/-/media/endocrine/files/advocacy/documents/edcs-factsheet.pdf>
- vii <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6663094/>
- viii <https://www.env-health.org/wp-content/uploads/2020/09/September-2020-EDC-Free-Europes-key-ecom-mendations-for-a-reformed-European-regulatory-framework-on-EDCs.pdf>
- ix [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608866/IPOL_STU\(2019\)608866_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608866/IPOL_STU(2019)608866_EN.pdf)
- x <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/printficheglobal.pdf?id=701994&l=en>
- xi <https://echa.europa.eu/nl/home>
- xii <https://sinlist.chemsec.org>
- xiii https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/25633/EDC_report1.pdf?sequence=1&isAllowed
- xiv https://ec.europa.eu/growth/sectors/cosmetics/products/endocrine_en
- xv https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2017-128_problematic_mineral_oils_in_lip_care_products.pdf
- xvi <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7188405/>
- xvii [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608866/IPOL_STU\(2019\)608866_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608866/IPOL_STU(2019)608866_EN.pdf)
- xviii <https://eng.mst.dk/media/mst/69080/Expecting%20a%20baby.pdf>
- xix <https://cerch.berkeley.edu/research-programs/hermosa-study>
- xx <https://www.bcpp.org/resource/right-to-know-exposing-toxic-fragrance-chemicals-report/>
- xxi <https://www.env-health.org/infographic-low-doses-matter/>

Stichting Tegengif | www.tegengif.nl
hallo@tegengif.nl
KvK-nummer: 70141177
RSIN: 858159995